

knabbelen". Uiteindelijk schuiven de territoria in ons proefvlak en worden de beesten één voor één weggevangen. De razendsnelle vlieger(s) tussen minuut twaalf en achttwintig zouden dan achterburen kunnen zijn die door het wegvallen van twee rijen concurrenten een heel groot territorium krijgen en heel hard moeten vliegen om dit te bewaken. De vraag is dan waarom de nog later gevangen mannetjes niet zo ontzettend snel rondvlogen. Ho! Het speculeren gaat hier te ver. Wat hopelijk duidelijk is, is dat de vorm van de wegvangstgrafiek afhangt van het gedrag van de *Myathropa*'s.

Wegvangstonderzoekje—de uitgebreide versie

Het enige wat wij nu opschreven was de minuut waarin een beest gevangen werd. Wanneer je met drie of meer personen bent kan dit onderzoekje echter simpel worden uitgebreid waarbij je leuke extra informatie krijgt. Is het inderdaad zo dat de eerste individuen die je vangt territoriaal zijn op de plek, de volgende territoriale buren en daarna minder territoriale beesten die nu, in niemandsland, niet meer worden weggejaagd? Je kunt verwachten dat de grootte van het mannetje belangrijk is bij het verjagen van concurrenten. De totale lichaamslengte is variabel omdat het achterlijf flexibel is. Meet daarom nauwkeurig (met een schuifmaat!) lengte en breedte van het borststuk en een standaardmaat voor de vleugellengte: van 1) de vleugelvorrant bij het korte dwarsadertje op één mm van de basis tot 2) de top waar ader 3 in de rand uitmondt.

Gele vlekken

De volgende aanvulling komt van Roy van Grunsven: hij suggereert dat de grootte van de gele vlekken op het achterlijf ook verband houdt met de territorialiteit. Is er een directe relatie tussen geelheid en grootte (grote mannetjes hebben relatief grotere vlekken) of is er meer aan de hand? In aanvulling op de lengtematen, schat je ook de relatieve grootte van de gele vlekken. Bedenk hier zelf een methode voor. Dit kun je het beste eerder voorbereiden, en de relatie tussen lichaamsgrootte en geelheid kun je altijd onderzoeken, in collecties zelfs 's winters.

Optimaal

Meteen na het einde van ons onderzoekje zocht ik de open plek af naar overgebleven *Myathropa*'s. Direct naast ons proefvlak zat niks, maar aan de overkant, op een randje struiken in de zon, zaten vier grote gele mannetjes. Dit suggereert nog een aanvullend mechanisme: mannetjes met een zeer goed territorium blijven op hun plek. Ze worden niet door het wegvangen "opgezogen". Door het beesten weg te vangen en vervolgens te kijken op welke plekken (qua vegetatiestructuur etc.) nog beesten blijven zitten, kun je er misschien achter komen wat *Myathropa* als de optimale plek beschouwd. En dat is toch best leuk om te weten.

Hierbij wil ik iedereen aanmoedigen om verder te gaan met deze onderzoekjes. Alleen al een uur staan kijken op één plek is erg leuk en inzichtelijk. Als je gewend bent lopend te vangen denk je al snel dat de zweefvliegen op hun plek stil zitten te wachten totdat je ze komt vangen. Wanneer je stil blijft staan blijkt echter dat de vliegen behoorlijk mobiel zijn. Allerlei beesten komen langs vliegen. Zo werd ons proefvlak tijdens het onderzoekje bezocht door 1 ww *Criorhina berberina*, 1 ww *Chrysotoxum cautum* en 1 ww *Didea fasciata*.

Bart Achterkamp

(met dank aan Arjen Goutbeek voor de leuke excursie, Roy van Grunsven voor discussie en Anne Rutten voor de folder)

literatuur: M. van Veen en Th. Zeegers, (red.) Insekten basis boek, Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht.

Tekening: impressie van een *Myathropa* door Anne Rutten

De Databank Nederlandse Zweefvliegen: een stand van zaken

Het zweefvliegenproject is sinds de verschijning van de *Voorlopige atlas van de Nederlandse zweefvliegen* alweer twee jaar verder. Het databestand dat voor de voorlopige atlas is gebruikt, was een onvolledige bewerking van de beschikbare gegevens. Je kon er bijvoorbeeld nog niet in terugvinden of een vangst een mannetje of vrouwtje betreft. In de afgelopen maanden zijn alle gegevens opnieuw bewerkt. Dit heeft geleid tot een bestand waarin alle belangrijke gegevens verwerkt zijn: de Databank Nederlandse Zweefvliegen. Hoeveel gegevens zijn er nu eigenlijk? En hoe zijn deze over Nederland verdeeld? Hieronder kun je kort meer lezen over de stand van zaken.

GETALLEN

Het zweefvliegenbestand omvat 113.285 gegevens van zweefvliegen (stand 25 januari 2000). Deze zijn afkomstig van de volgende bronnen:

Literatuur: 839
Collecties: 50527
Waarnemingen: 61919

SPREIDING OVER DE 20^E EEUW

De 20^e eeuw is afgelopen. Nog niet alle gegevens zijn opgenomen (ook nog lang niet alle oude collectiegegevens), maar toch is het leuk om te zien hoe het aantal gegevens zich door de jaren heen heeft ontwikkeld. Dit is te zien in **figuur 1**.

Een topjaar was 1988. Sindsdien is het aantal waarnemingen per jaar weer langzaam gedaald. Het afgelopen seizoen steekt er wat mager bij af. Dit zal nog wel wat bijtrekken, omdat nog niet alle waarnemingen verwerkt zijn.

Titel:
syreeuw.eps
Gemaakt door:
Faunist 2.3f
Voorbeeld:
Deze EPS-figuur is niet opgeslagen
met een ingesloten voorbeeld.
Commentaar:
Dit EPS-bestand kan worden afgedrukt
op een PostScript-printer, maar niet
op een ander type printer.

Figuur 1: Aantal waarnemingen per jaar in de 20^e eeuw

SPREIDING VAN WAARNEMINGEN OVER HET LAND

Op het kaartje op de voorpagina is weergegeven hoe de gegevens in de Databank over Nederland verspreid zijn. Nog niet alle gegevens van 1999 zijn verwerkt, dus het kan voorkomen dat reeds ingeleverde waarnemingen niet op dit kaartje zijn terug te vinden. Ook zitten er nog wat 'vuiltjes' in het bestand, zoals waarnemingen waarvan de coördinaten buiten Nederland vallen.

Goed onderzochte delen van Nederland:

Zuid-Limburg, het Gooi, de Utrechtse Heuvelrug, Twente, de centraal-Hollandse duinen, de zuidelijke Veluwezoom en centrale delen van Noord-Brabant.

Slecht onderzochte delen van Nederland:

Noord-Holland, poldergebieden van Zuid-Holland en Utrecht, Zeeland, westelijk en oostelijk Noord-Brabant, Flevoland, Noordoostpolder, Groningen, Friesland, Zuidoost-Drenthe, delen van Overijssel en de westelijke Achterhoek.

De best onderzochte gebieden zijn ook de soortenrijkste. Dit maakt het voor veel waarnemers aantrekkelijk om hier te gaan vangen. Toch valt hier minder eer te behalen dan in de slecht onderzochte gebieden. In deze 'witte gebieden' kun je nog veel meer nieuws ontdekken.

De best onderzochte gebieden zijn bovendien de bosrijkste. Hierdoor komen er meer waarnemingen uit bossen in het bestand dan je, op grond van de opper-

vlakte aan bos in Nederland, zou verwachten. Het zou leuk zijn om van minder bosrijke delen wat meer waarnemingen te krijgen. Waarom zijn er bijvoorbeeld zo weinig waarnemingen uit laagveengebieden in Zuid- en Noord-Holland en de kop van Overijssel (Wieden, Weerribben)? Hier kunnen nog verrassende ontdekkingen gedaan worden. Deze gebieden zijn voor onder andere libellen al van internationale betekenis gebleken, dus het is de moeite waard om de zweefvliegen hier ook eens wat aandacht te geven.

Het is een mooi streven om het record van 1988 te verbreken. En om witte gebieden uit te kammen. Hierbij roepen we iedereen op om hiervoor hard je best te doen in het komende seizoen !!

Menno Reemer & John Smit